

PSY212 PSYCHOLOGIE ZVUKU

Katedra psychologie
Fakulta sociálních studií MU
2011

Aktualizováno: 7. 2. 2011

Základní informace

Základní charakteristika a cíle předmětu:

Studenti se seznámí s psychologíí sluchového vnímání a s problematikou současného zvukového prostředí a jeho vlivu na lidskou psychiku, a to jak prostřednictvím teoretické výuky, tak i prostřednictvím demonstrací a úkolů orientovaných na zážitek a rozvoj sluchové percepce. Po ukončení předmětu by studující měli být schopni:

- pojmenovat základní jevy z oblasti sluchové percepce a zvukového prostředí
- vysvětlit mechanismy působení zvuku na psychiku
- citlivěji vnímat zvukové prostředí

Určeno pro:

studenty prezenční formy bakalářského studia psychologie

Kreditová zátěž:

2 kredity (ECTS)

Forma ukončení:

zápočet

Garant a vyučující:

Mgr. Tomáš Řiháček, Ph.D.

Katedra psychologie FSS MU

pracovna: 2.56, konzultační hodiny viz osobní stránku v IS

<https://is.muni.cz/auth/lide/?uco=21252> (autentizovaný přístup)

<http://is.muni.cz/lide/?uco=21252> (neautentizovaný přístup)

e-mail: rihacek (at) fss (dot) muni (dot) cz

tel.: (+420) 549 494 871

Obsahové a časové rozvržení

Předmět bude vyučován každý týden. Setkání mají někdy více přednáškový, jindy seminární charakter; přednášky a semináře nejsou formálně oddělovány.

Datum	Týden	Téma
21.2.	1.	Úvod Organizace předmětu, podmínkami absolvování; literatura, zadání závěrečné práce (skupinového projektu) Symbolika zvuku, vizuální a auditivní kultura, specifika sluchové percepce referenční význam zvuků, symbolika přírodních a umělých zvuků, archetypální zvuky, zvuky v mytologii
28.2.	2.	Základy psychoakustiky

		Tón čistý a složený, šum, spektrum, fyzikální veličiny popisující zvuk, šíření zvuku; stavba a činnost sluchového ústrojí, teorie slyšení; hlasitost, trvání, výška, timbre, maskování, směrové slyšení, zvukový a sluchový objekt
7.3.	3.	Vnímání komplexního zvukového prostředí Analýza sluchové scény (<i>auditory scene analysis</i>), celostní zákony v organizaci sluchového vnímání; sluchový proud (<i>auditory stream</i>), sekvenční a simultánní integrace
14.3.	4.	Poslechová procházka (<i>listening walk</i>) Zážitkové setkání věnované vnímání zvuků venkovního prostředí (!! koná se i za deště, <u>deštníky</u> s sebou)
21.3.	5.	Význam hluku a ticha Hluk a ticho, jejich fyzikální, psychologický a sociální význam. Definice, hluk absolutní a relativní, měření a číselné vyjadřování hluku, hluk jako stresor, možnosti adaptace, kognitivní proměnné; vliv hluku na sluch (adaptace, sluchová únava, akustické trauma, presbycusis, socioacusis, nosoacusis); ticho jako klidné prostředí a bezzvukovost, význam ticha, jeho vliv na psychiku
28.3.	6.	Vliv hluku na člověka Nespecifický vliv hluku na organismus (primární a sekundární vegetativní reakce, vliv na spánek, imunitní systém), hluk v pracovním procesu (vliv na jednoduché a komplexní činnosti, teorie rušivého účinku, postexpoziční účinky); emocionální reakce na hluk (rozmrzelost a faktory, které ji ovlivňují), habituální a emoční hluk; vliv hluku na sociální chování; formy boje proti hluku, legislativa, Dixonův integrativní model; možnosti adaptace a copingu
4.4.	7.	Koncept sonosféry (<i>soundscape</i>) <i>World Soundscape Project</i> , koncept sonosféry a její rysy (<i>keynote, signal, soundmark</i>), <i>hi-fi</i> a <i>lo-fi soundscape</i> , akustická komunita, popis a analýza soundscape, sound object a sound event, akustický profil a horizont, sonologická kompetence; akustická ekologie, vliv civilizačního hluku na přírodu (hypotéza niky), komunikační přístup, systémy akustické komunikace (řeč, hudba, sonosféra), proměny sonosféry
11.4.	8.	Další modely zvukového prostředí Trojvrstvý model zvukového prostředí, paradigma zvukových efektů, pragmatika sluchové percepce Proměny sonosféry Kvalitativní proměny soundscape v souvislosti průmyslovou a „elektrickou“ revolucí, konzervace a komodizace zvuku, schizofonie, redundance a uniformita, změny v poslechových návycích (analytický a nesoustředěný poslech), walkman jako fenomén
18.4.	9.	Sluchová cvičení Akustická stránka řeči, hlas a paraverbální složka komunikace, <i>ear-cleaning</i> a <i>soundmaking</i> , (!! na toto setkání s sebou přinesete nějaký <u>zvukově zajímavý předmět</u>)
25.4.	10.	(<i>Velikonoční pondělí – výuka se nekoná.</i>)
2.5.	11.	Hluk v hudbě, hudba jako hluk Šíře pojmu hudba, vztah hudby a sonosféry, <i>soundscape composition</i> , některé funkce hudby v dnešní době, hudba jako hluk
9.5.	12.	Poslechová procházka podle průvodce (<i>soundwalk</i>) Prezentace skupinových projektů
16.5.	13.	Poslechová procházka podle průvodce (<i>soundwalk</i>) Prezentace skupinových projektů

Požadavky na ukončení

Předmět je ukončen **zápočtem**. Požadavky k získání zápočtu jsou následující:

- prezence (min. 10 setkání ze 12),
- skupinový projekt – v termínu odevzdaný a vyučujícím přijatý (tj. uznáný jako vyhovující).

Zadání seminární práce (projektu):

Ve skupině 4 studentů vytvořte průvodce pro zvukově zajímavou procházku. Průvodce by měl obsahovat trasu (příp. i údaj o ročním období, denní době, dni v týdnu, pokud jsou z hlediska podoby zvukového prostředí důležité) a instrukce pro posluchače (čeho si všímat, co je zde zajímavého, popis těchto zvuků, jakým způsobem poslouchat či dokonce jaké zajímavé zvuky zde posluchač může sám vytvořit). Trasu plánujte přibližně na 30 min tak, aby byla snadno dosažitelná z FSS.

Na konci semestru (v rámci posledních dvou setkání) vybereme některé z těchto průvodců a společně podle nich procházku absolvujeme.

Formální náležitosti: na titulní straně uveďte název (výstižné pojmenování) procházky, složení celého týmu a dále místa začátku a konce procházky. Pokud při zpracování využijete literaturu, uveďte ji v seznamu literatury. Počítejte s tím, že práce může být zveřejněna v rámci webové prezentace.

Velmi doporučuji nezpracovávat projekt na poslední chvíli – je velmi pravděpodobné, že se to projeví na její kvalitě.

Způsob odevzdání: práci odevzdejte v elektronické podobě do odevzdávací skříně v IS a zároveň ji tištěnou přineste na poslední dvě setkání a buďte připraveni na to, že povedete skupinu podle svého průvodce.

Doporučený termín pro odevzdání: 29. 4. 2011

Nejzazší termín pro odevzdání: 6. 5. 2011

Literatura

K předmětu není povinná literatura. Zájemci mohou pro rozšíření probíraných témat sáhnout po následujících zdrojích:

Augoyard, J.-F., Torgue, H. (Eds.). (2005). *Sonic Experience: A Guide to Everyday Sounds*. Montreal: McGill-Queen's University Press.

Bregman, A.S. (1999). *Auditory Scene Analysis: The Perceptual Organization of Sound*. Cambridge: The MIT Press.

Čenčíková, O. (Ed.). (1998). *Sborník k problematice ekologie zvukového prostředí a hudby*. Ústí nad Labem: UJEP.

García, A. (Ed.). (2001). *Environmental Urban Noise*. Southampton: WIT Press.

Glass, D.C., Singer, J.E. (1972). *Urban Stress: Experiments on Noise and Social Stressors*. New York: Academic Press.

Havránek, J. et al. (1990). *Hluk a zdraví*. Avicenum: Praha.

Hellström, B. (2003). *Noise Design: Architectural Modelling and the Aesthetics of Urban Acoustic Space*. Stockholm: Royal Institute of technology, KTH.

Järviluoma, H., Wagstaff, G. (Eds.). (2002). *Soundscape Studies and Methods*. Helsinki: Finnish Society for Ethnomusicology.

- Kryter, K.D. (1994). *The Handbook of Hearing and the Effects of Noise*. San Diego: Academic Press.
- Porteous, J.D. (1996). *Environmental Aesthetics : Ideas, Politics and Planning*. London: Routledge.
- Rodaway, P. (1994). *Sensuous Geographies: Body, Sense and Place*. London: Routledge.
- Schafer, R.M. (1994). *The Soundscape: Our sonic Environment and The Tuning of the World*. Rochester: Destiny Books.
- Truax, B. (Ed.). (1999). *Handbook for Acoustic Ecology*. Vancouver: Cambridge Street Publishing.
[<http://www2.sfu.ca/sonic-studio/handbook/>]
- Truax, B. (2001). *Acoustic Communication*. Westport: Ablex Publishing.
- Truax, B. (1998). *Models and Strategies for Acoustic Design*. Acoustic Ecology Conference, Stockholm.
[<http://www.sfu.ca/~truax/models.html>]

Mnoho inspirujících textů (vč. plné verze časopisu *Soundscape: Journal for Acoustic Ecology*) lze nalézt na webových stránkách *World Forum for Acoustic Ecology* (WFAE)
[<http://interact.uoregon.edu/MediaLit/wfae/home/>]